

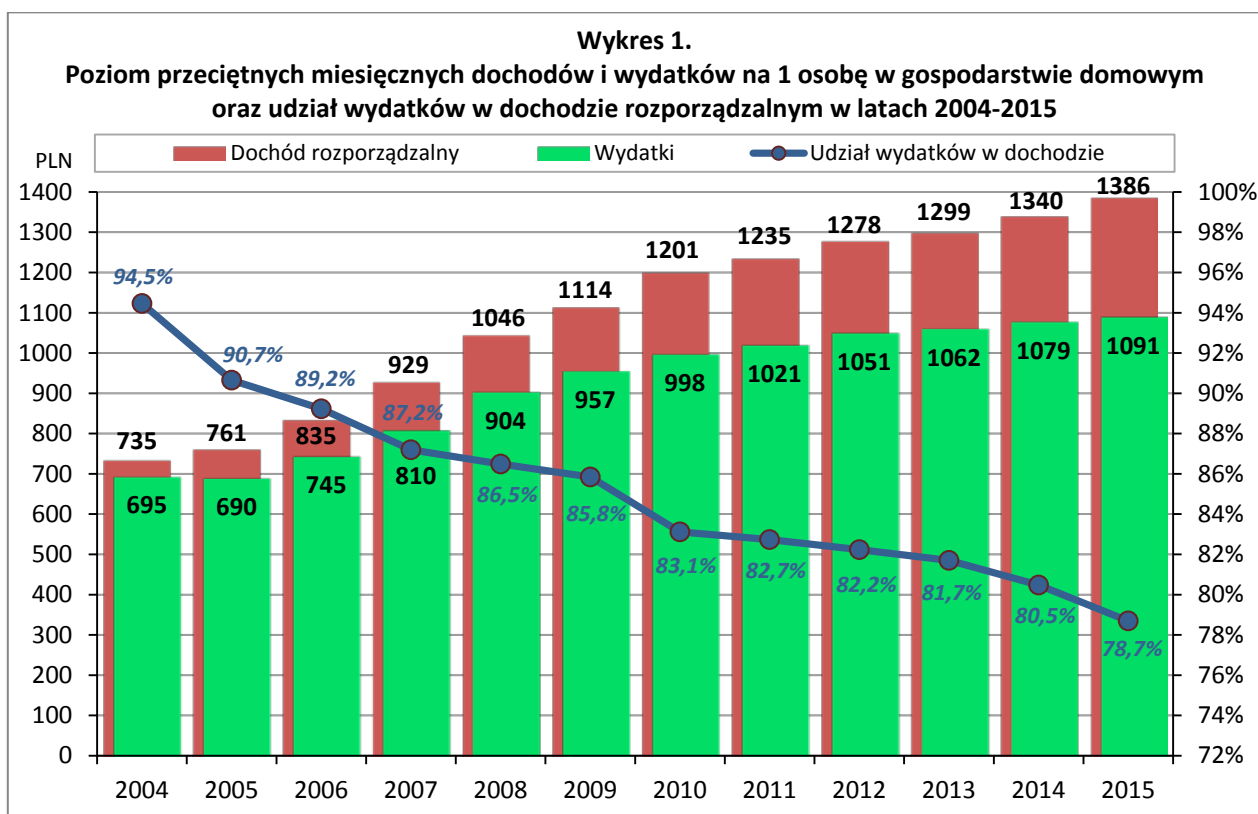
Sytuacja gospodarstw domowych w 2015 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych

Wstęp

W 2015 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych w Polsce poprawiła się. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody i więcej wydawały. Wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami, co dało gospodarstwom domowym możliwość większego oszczędzania.

Poziom przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w zaokrągleniu do 1 zł wyniósł w 2015 r. 1386 zł i był realnie wyższy o 4,3% od dochodu z roku 2014.

Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę w 2015 r. osiągnęły wartość 1091 zł – i były realnie wyższe o 2,1% od wydatków z roku 2014, stanowiły 78,7% dochodów (w 2014 r. – 80,5%). Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne wyniosły średnio 1043 zł i były realnie wyższe o 2,0% w stosunku do 2014 r.

Gospodarstwa domowe były też lepiej wyposażone w dobra trwałego użytkowania nowej generacji i zamieszkiwały nieco większe mieszkania.

Ponadto utrzymała się tendencja spadkowa w ilościowym spożyciu większości podstawowych artykułów żywnościowych. Niewielki wzrost dotyczył jedynie spożycia masła, serów i twarogów oraz mięsa surowego.

W dalszym ciągu następuje poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania, zwłaszcza w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny z MPEG-4, smartfon, komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu i zmywarkę do naczyń, a także kuchenkę mikrofalową i robota kuchennego.

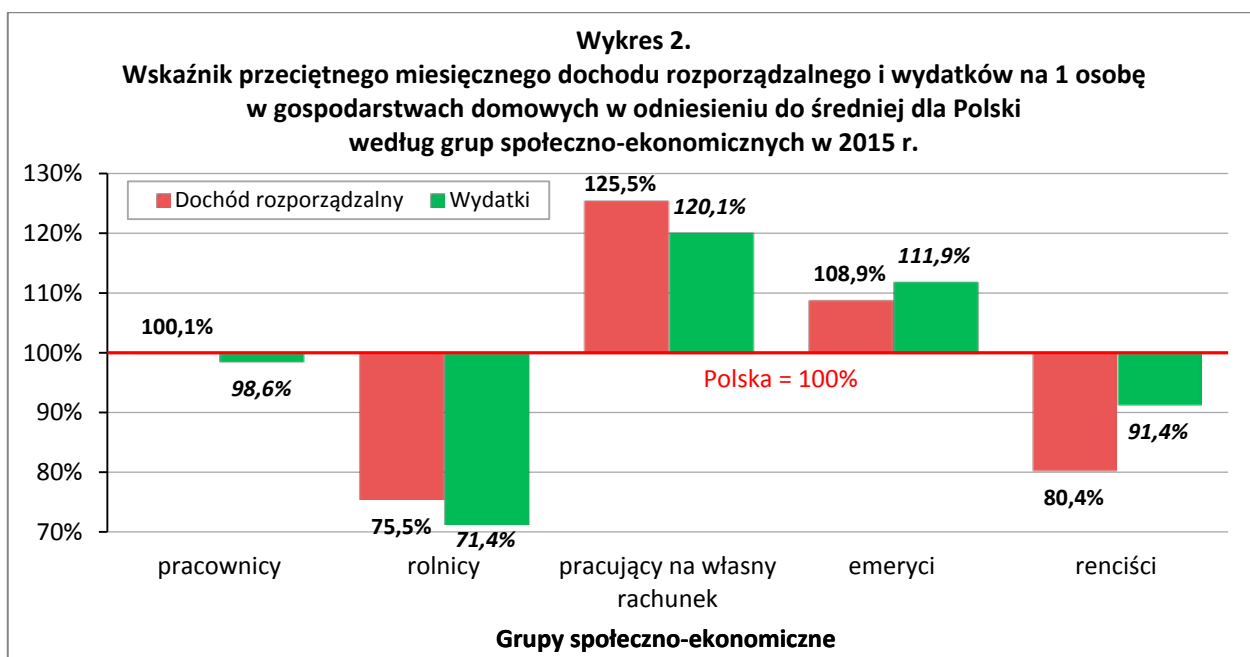
Przeciętne gospodarstwo domowe w 2015 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 76,7 m² (w 2014 - 75,8 m²), składające się z 2,9 pokoi.

Podobnie jak w 2014 roku, **ponad połowa badanych gospodarstw domowych oceniała swoją sytuację materialną jako przeciętną**, 3 na 10 gospodarstw postrzegało ją jako raczej dobrą albo bardzo dobrą i co szóste - jako raczej złą albo złą.

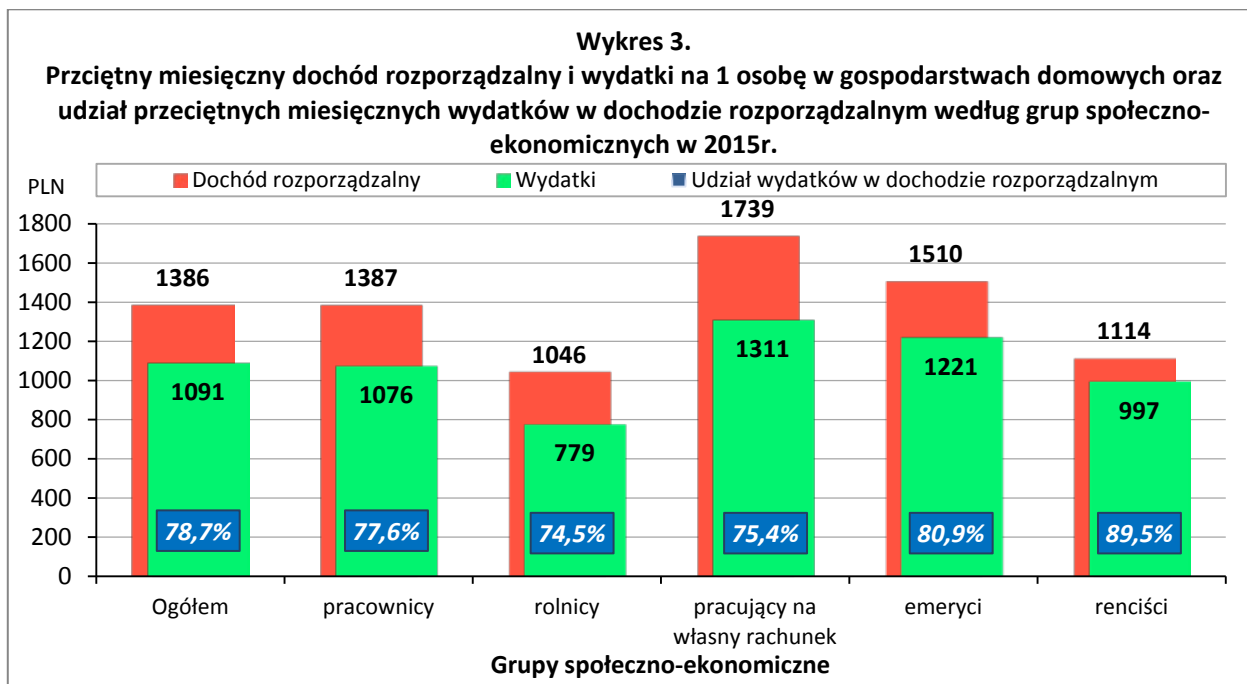
Dochody i wydatki

W porównaniu do roku 2014 utrzymało się relatywnie duże zróżnicowanie przeciętnych miesięcznych dochodów i wydatków pomiędzy poszczególnymi grupami społeczno-ekonomicznymi. Najwyższy przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny oraz przeciętne miesięczne wydatki na osobę (podobnie jak w latach ubiegłych) odnotowano w 2015 r. w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym - wynosiły one odpowiednio: 1739 zł i 1311 zł. Dochód w tej grupie gospodarstw domowych był o 25,5% wyższy od średniego dochodu w gospodarstwach ogółem, a wydatki o 20,1% wyższe od średnich wydatków ogółem (w 2014 r. odpowiednio 21,7% i 20,7%).

Podobnie jak w roku poprzednim najniższym przeciętnym dochodem rozporządzalnym na osobę dysponowały gospodarstwa domowe rolników (1046 zł) i był on o 24,5% niższy od średniej w gospodarstwach ogółem (w 2014 r. niższe o 21,6%). W gospodarstwach rolników odnotowano również najniższe wydatki (779 zł), które były niższe od średnich wydatków dla gospodarstw ogółem o 28,6% (w 2014 r. – niższe o 25,9%).

Najwyższy udział wydatków w dochodach (89,5%) i najniższą kwotę nadwyżki przeciętnych miesięcznych dochodów nad wydatkami (117 zł), tak jak w latach ubiegłych, odnotowano w gospodarstwach domowych rencistów. Udział ten był jednak o 0,6 p. proc. niższy niż w 2014 r. Największą średnią kwotę nadwyżki dochodu nad wydatkami (428 zł), a więc największą możliwość oszczędzania, miały gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek.

2015 r. przyniósł dalszy wzrost realnego poziomu przeciętnego dochodu rozporządzalnego ogółem - o 4,3% (w 2014 r. wzrost o 3,2%). Dotyczyło to wszystkich grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych. Najwyższy wzrost realnego dochodu rozporządzalnego zanotowano w gospodarstwach domowych pracujących na własny rachunek (7,6%), a najniższy wzrost w grupie gospodarstw domowych rolników (1,2%).

W gospodarstwach rolników realny poziom przeciętnego dochodu na osobę z gospodarstwa rolnego pozostał na tym samym poziomie co w 2014 roku. Odnotowano realny spadek przychodów z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego o 0,5% przy jednoczesnym realnym spadku nakładów bieżących na gospodarstwo rolne o 1,0% oraz realny wzrost poziomu dochodów z tytułu dopłat związanych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego¹ o 20,6%.

Pomimo tego, że poziom przeciętnego dochodu na osobę z gospodarstwa rolnego pozostał na tym samym poziomie, co w 2014 roku to odnotowano realny wzrost dochodu rozporządzalnego w grupie gospodarstw domowych rolników, na co wpływ miał realny wzrost dochodów z pracy najemnej o 4,4% i ze świadczeń społecznych o 2,7%.

W grupach społeczno-ekonomicznych różnice w strukturze dochodu rozporządzalnego pomiędzy 2015 a 2014 rokiem nie przekraczały 2,0 p. proc.

Ponownie najwyższy udział dochodów z głównego źródła utrzymania notowały gospodarstwa domowe pracowników (84,5%), a najniższe gospodarstwa domowe rolników (65,1%).

Zróżnicowanie dochodów na osobę w gospodarstwach domowych mierzone współczynnikiem Giniego w 2015 roku zmalało w stosunku do lat poprzednich, a jego wartość wyniosła 0,322 (w latach 2012-2014 – spadek z 0,338 do 0,326). Tak jak w latach poprzednich, najbardziej zróżnicowane były dochody rolników (0,553), a najmniej emerytów (0,233).

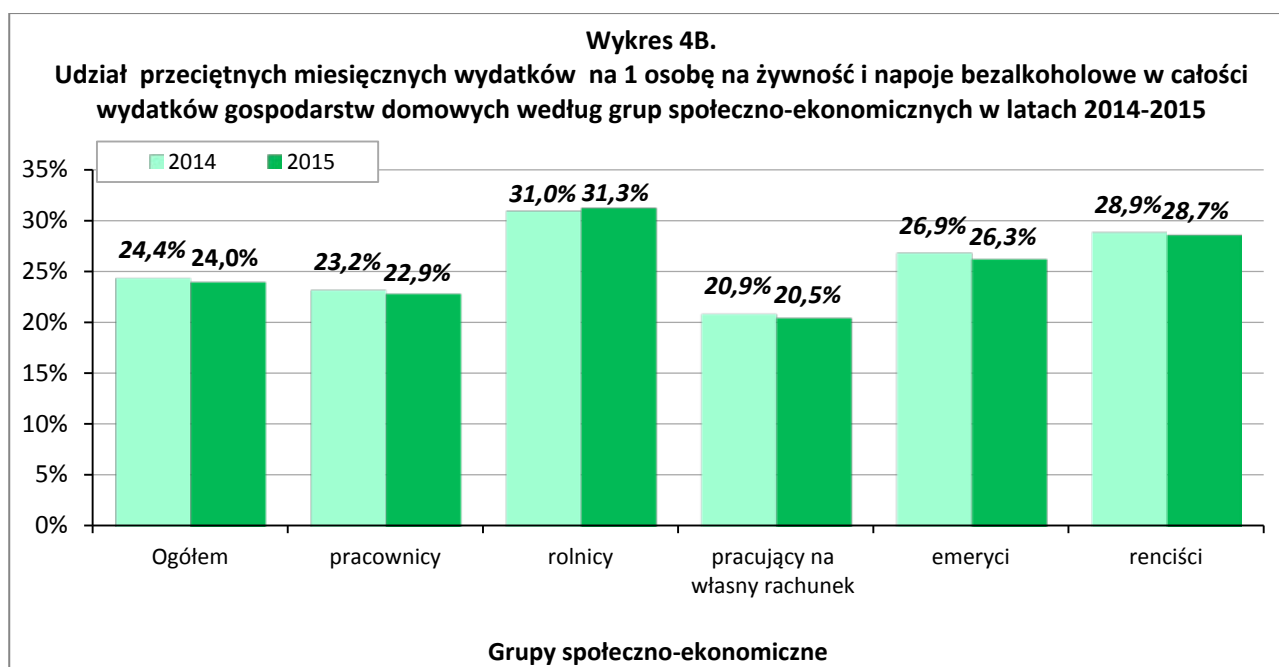
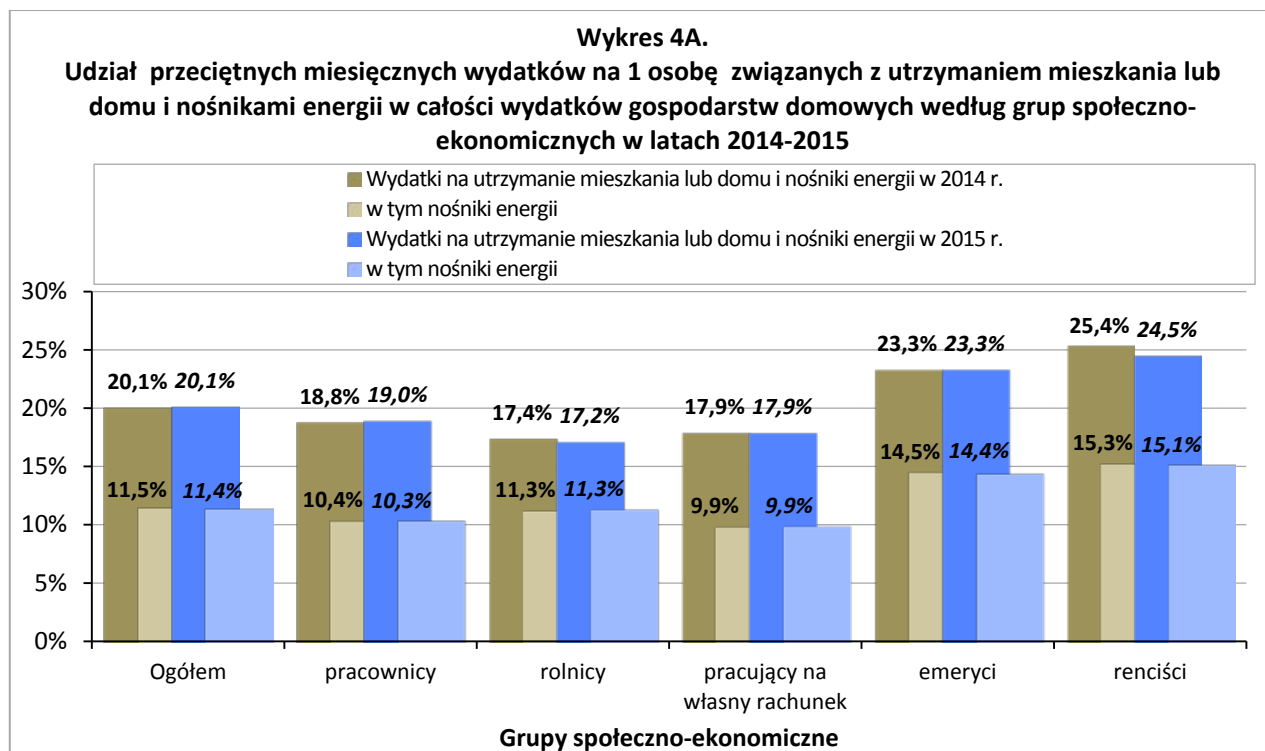
W 2015 roku w prawie wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych wystąpił realny wzrost przeciętnych miesięcznych wydatków (od 1,6% w grupie pracujących na własny rachunek do 3,7% w grupie rencistów) w stosunku do roku 2014. Wyjątek stanowiły gospodarstwa domowe rolników, gdzie nastąpił realny spadek przeciętnych miesięcznych wydatków o 0,9 p. proc.

Podobnie jak w latach ubiegłych najwyższy udział w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych miały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe – 24,0%, przy czym w gospodarstwach pracujących na własny rachunek stanowiły one 20,5%, a w gospodarstwach rolników – 31,3% wszystkich wydatków (w 2014 r. odpowiednio: 24,4%, 20,9%, 31,0%).

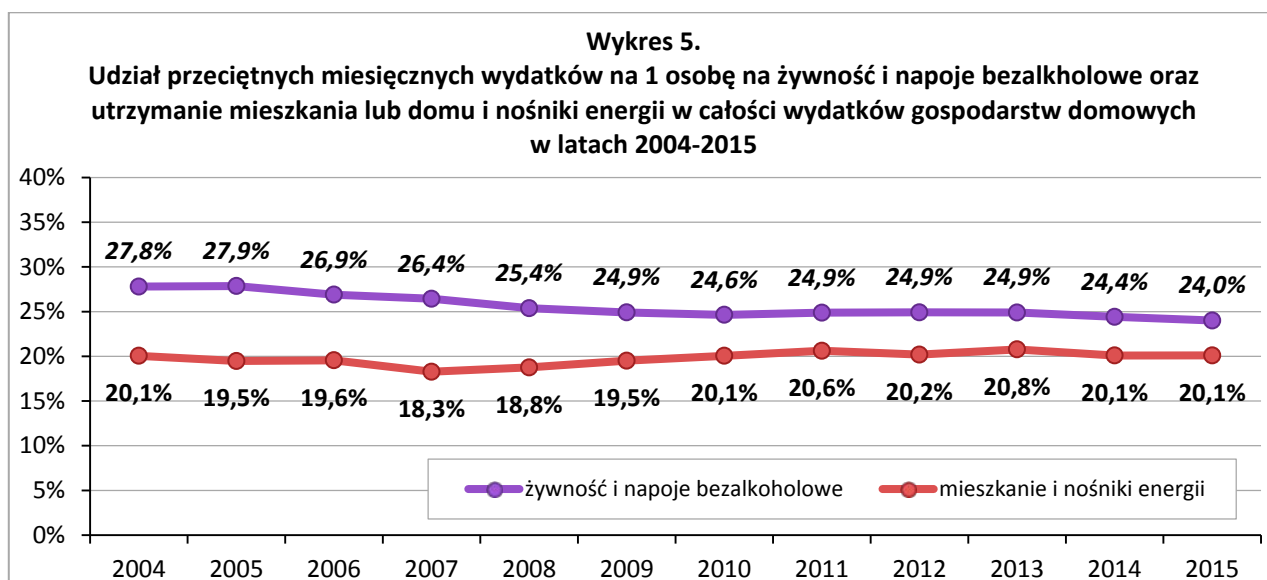
Kolejną ważną pozycję w wydatkach gospodarstw domowych stanowiły wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii. Ich udział w wydatkach ogółem

¹ Należy pamiętać, że płatności bezpośrednie są wypłacane w okresie od 1 grudnia danego roku do 30 czerwca roku następnego.

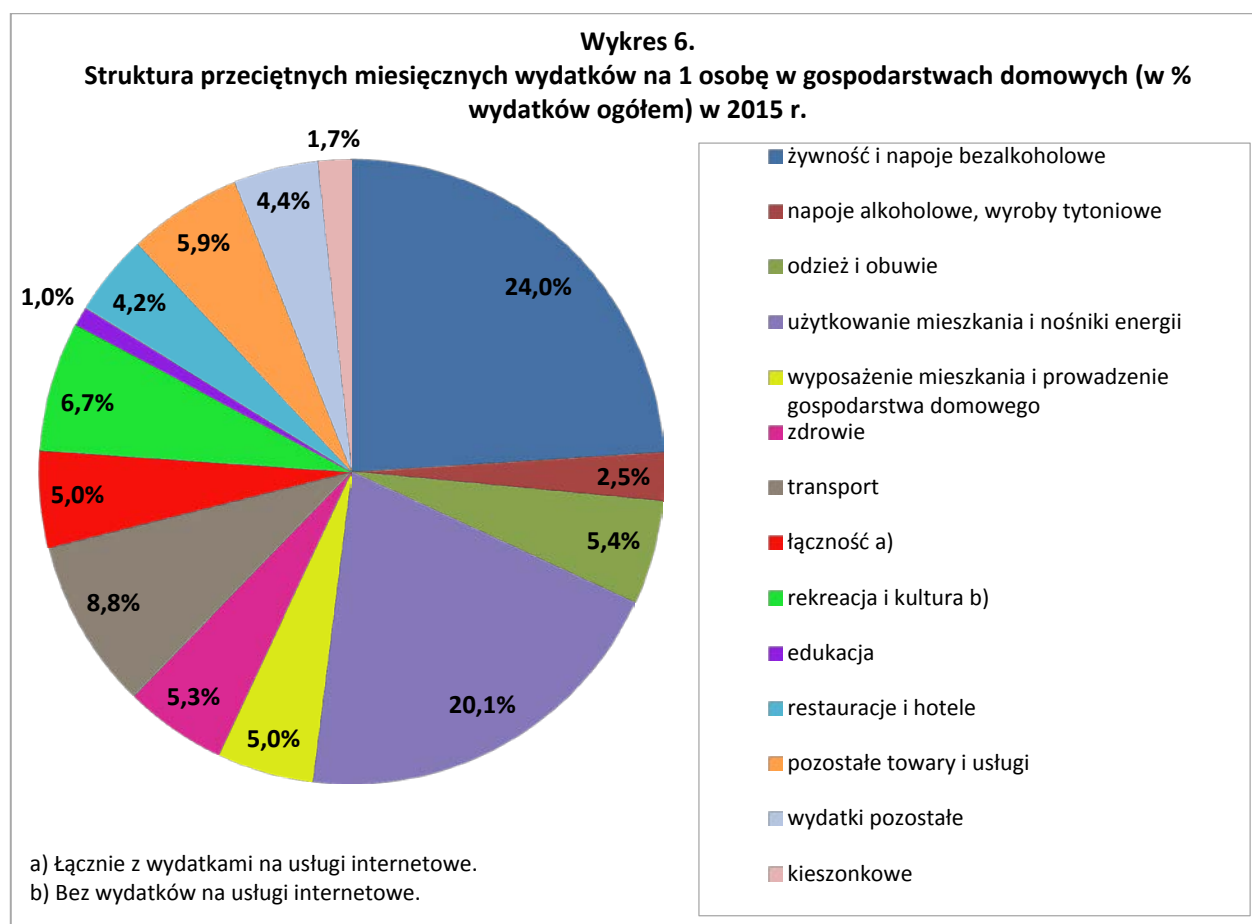
utrzymał się na tym samym poziomie co w roku poprzednim (20,1%). Największy spadek odnotowano w grupie rencistów – o 0,9 p. proc., ale nadal ich udział był w tej grupie najwyższy wśród wszystkich grup społeczno-ekonomicznych. W pozostałych grupach społeczno-ekonomicznych różnice w porównaniu do 2014 r. nie przekraczały 0,2 p. proc.

W ciągu ostatnich dwunastu lat udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach ogółem gospodarstw domowych systematycznie spadał do roku 2010, przez kolejne trzy lata utrzymał się na zbliżonym poziomie niespełna 25%, a od 2014 roku ponownie spada. Natomiast udział wydatków na utrzymanie mieszkania lub domu i nośniki energii nieznacznie spadał w latach 2004–2007, w latach 2008–2011 wzrósł do nieco ponad 20%, a w ostatnich latach wahał się w przedziale 20,1% – 20,8%. Różnica pomiędzy udziałami tych grup wydatkowych wyniosła w 2015 r. ok. 4 p. proc. i była około dwukrotnie mniejsza niż w roku 2005.

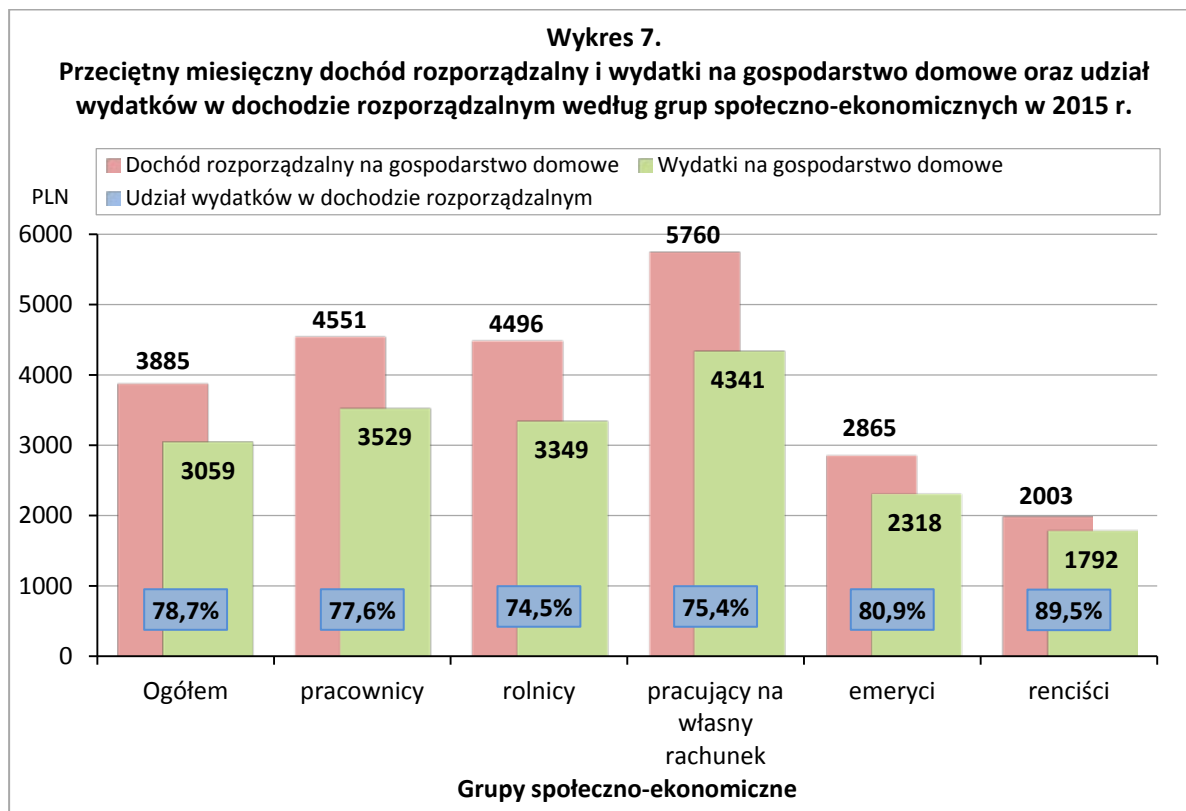
Zmiany udziału w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych między 2015 a 2014 rokiem w przypadku pozostałych grup towarów i usług konsumpcyjnych wyniosły od (– 0,4) p. proc. dla wydatków na transport do (+0,3) p. proc. w przypadku wydatków na zdrowie.

Najwyższy dochód rozporządzalny na gospodarstwo domowe osiągnęły gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek oraz pracowników i był on odpowiednio o 2,9 i 2,3-rza wyższy niż w gospodarstwach domowych rencistów. W gospodarstwach domowych pracujących na własny rachunek i pracowników zanotowano również najwyższe wydatki, które były odpowiednio 2,4 i 2,0-rza wyższe niż w gospodarstwach domowych rencistów.

Analizując te dane należy jednak wziąć pod uwagę średnią liczbę osób w poszczególnych typach gospodarstw domowych².

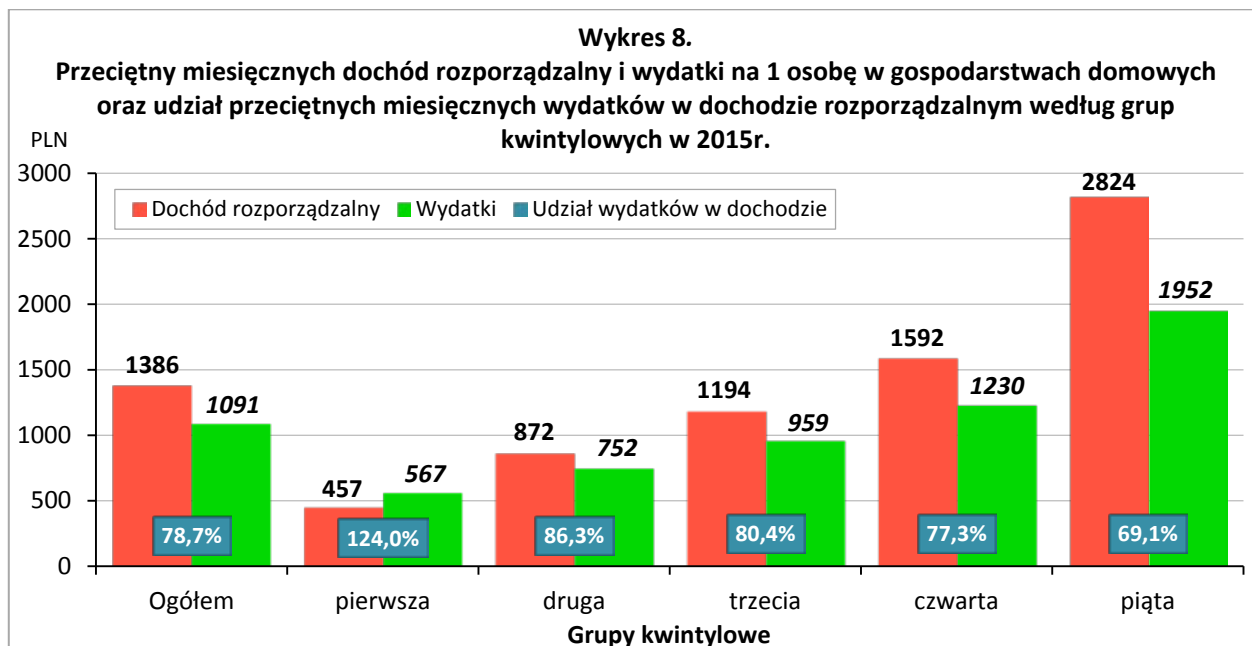
Na wykresie 7 przedstawiono przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i wydatki w przeliczeniu na gospodarstwo domowe.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny 20% osób o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) wyniósł 2824 zł na osobę i był 6-krotnie wyższy od analogicznego dochodu 20% osób uzyskujących najniższe dochody (I grupa kwintylowa). W przypadku wydatków średnia w V grupie kwintylowej wynosiła 1952 zł i była ponad 3-krotnie wyższa niż w I grupie kwintylowej.

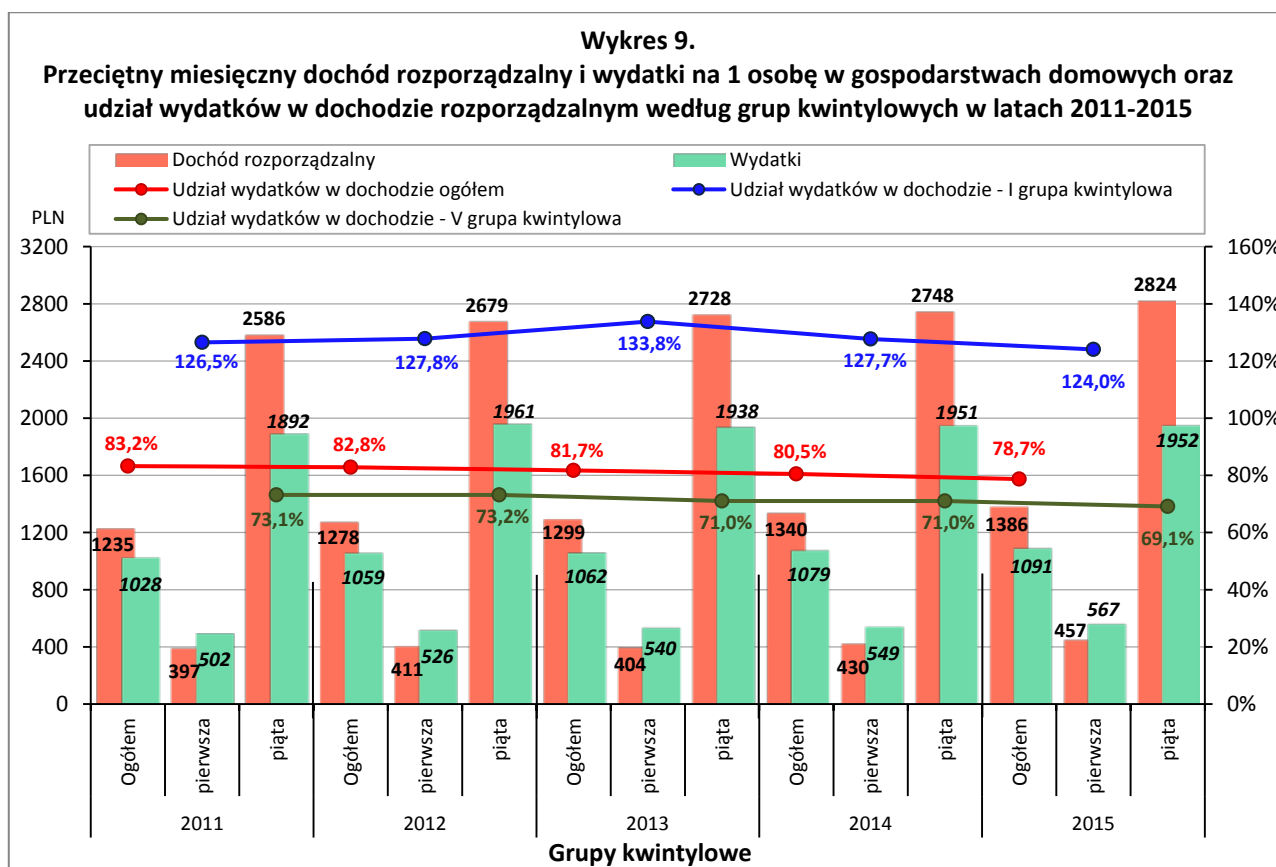
W gospodarstwach ogółem 20% osób znajdujących się w najlepszej sytuacji dochodowej (V grupa kwintylowa), **skumulowanych było 40,7% dochodów** całej badanej zbiorowości gospodarstw domowych, podczas gdy **20% osób pozostających w sytuacji najgorszej – 6,6%**. W 2014 r. było to odpowiednio prawie 41,0% i 6,4%.

² Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych ogółem w 2015 r. wynosiła – 2,72; w grupie pracowników – 3,16; rolników – 3,87; pracujących na własny rachunek – 3,19; emerytów – 1,93; rencistów – 1,86.

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w piątej grupie kwintylowej wyniósł 69,1%, a w najniższej 124,0%, co oznacza, że gospodarstwa najbiedniejsze były zmuszone korzystać ze swoich oszczędności bądź pożyczek lub kredytów (w 2014r. odpowiednio 71,0% i 127,7%).

Zróżnicowanie udziału wydatków w dochodzie pomiędzy grupami najbogatszych gospodarstw domowych (V grupa kwintylowa) a najuboższych gospodarstw (I grupa kwintylowa), w odniesieniu do roku poprzedniego zmniejszyło się o 1,8 p. proc.

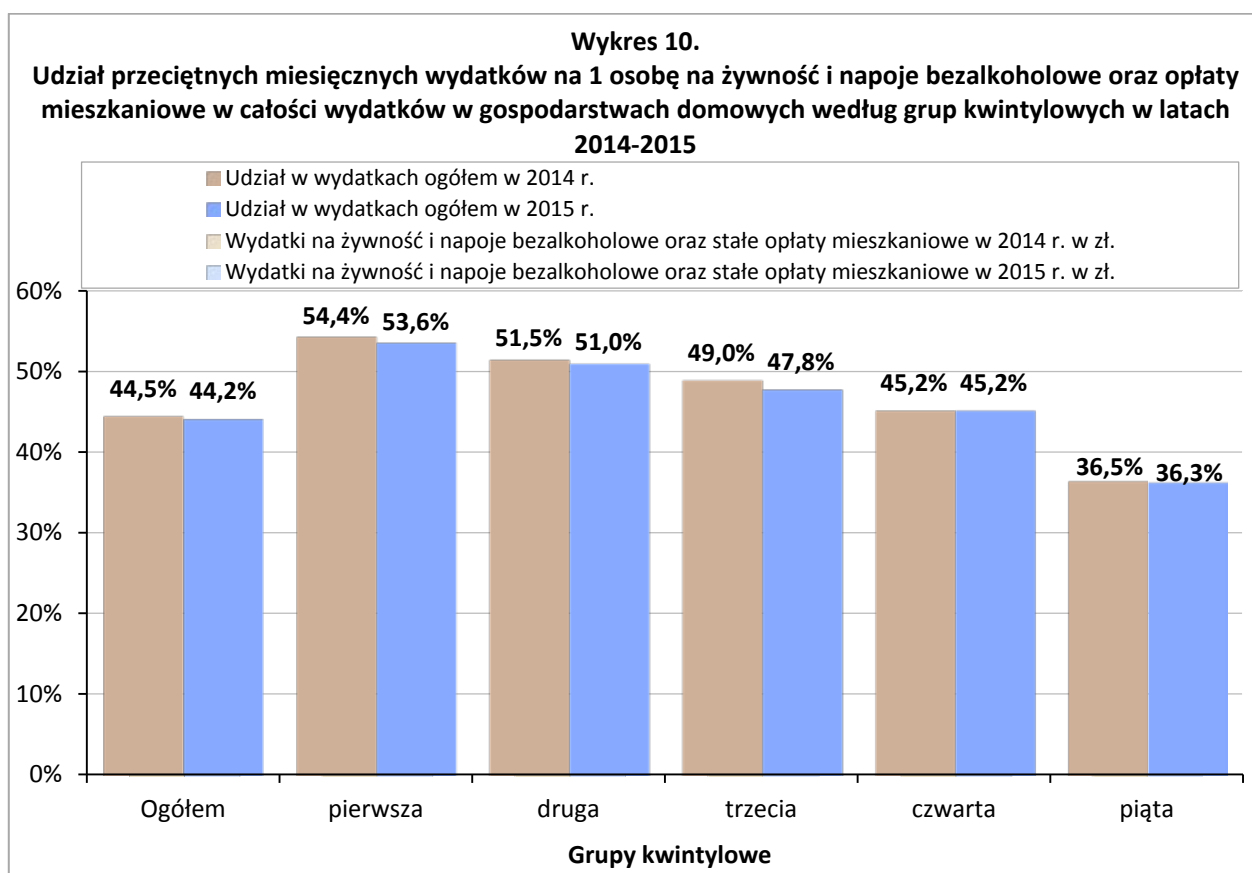

Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych jest czynnikiem wyraźnie różnicującym poziom i strukturę wydatków. Wyraża się to m.in. większym obciążeniem budżetów rodzin najuboższych wydatkami na żywność i napoje bezalkoholowe oraz na stałe opłaty

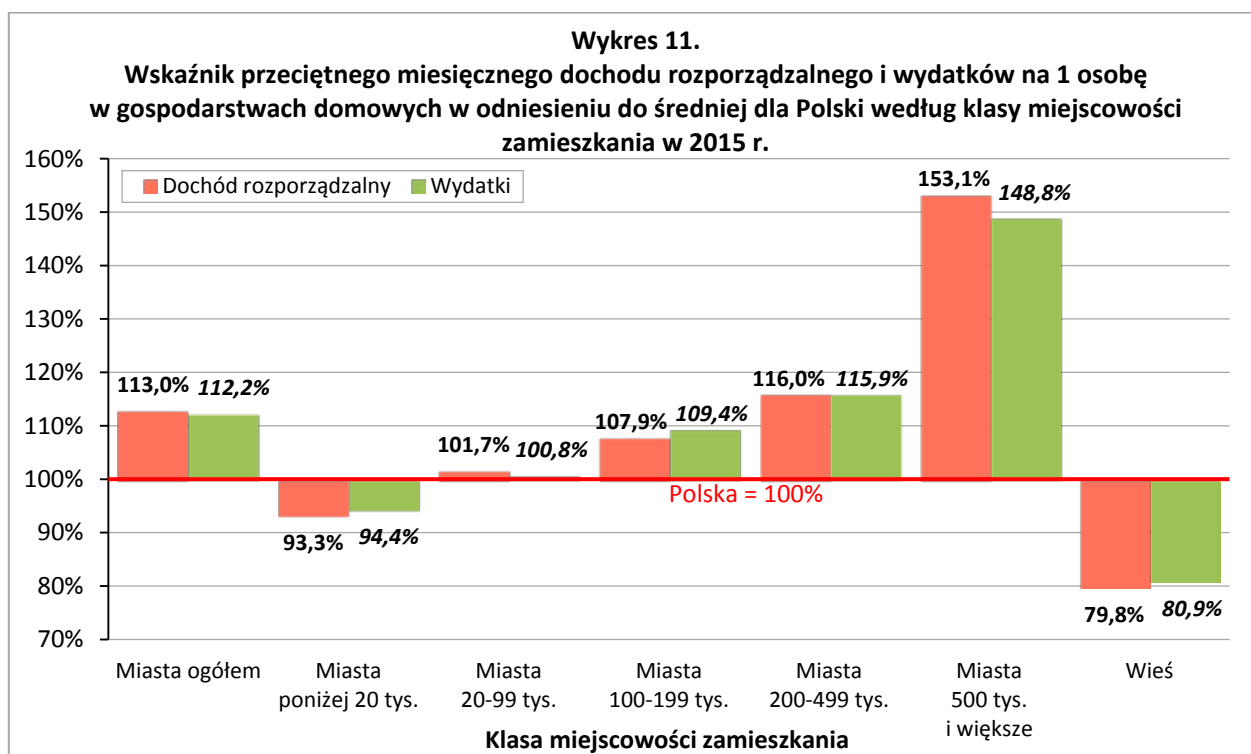
mieszkaniowe (opłaty na rzecz właścicieli, za zaopatrywanie w wodę oraz inne usługi związane z zamieszkiwaniem i nośniki energii).

W budżetach 20% osób o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) **ww. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę** na zaspokojenie podstawowych potrzeb stanowiły łącznie 53,6% wydatków ogółem tj. o 0,8 p. proc. mniej niż w 2014 r., zaś **u 20% osób o najwyższych dochodach** (V grupa kwintylowa) – jedynie 36,3% wydatków ogółem tj. o 0,2 p. proc. mniej niż w roku 2014. Szczególnego podkreślenia wymaga fakt, że kwota przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę na żywność i napoje bezalkoholowe w grupie najbogatszych była prawie dwukrotnie wyższa niż w grupie najuboższych, a w przypadku wydatków na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – trzykrotnie wyższa. Tendencja ta nie zmieniła się w porównaniu do 2014 r.

Zdecydowanie większa różnica wystąpiła w wysokości wydatków na towary i usługi nieżywnościowe (np. wydatki na edukację były nieco ponad 6 razy wyższe w grupie najzamożniejszych niż najuboższych, wydatki na restauracje i hotele, wydatki na rekreację i kulturę – prawie sześć razy wyższe, wydatki na transport i zdrowie oraz pozostałe wydatki – około pięć razy wyższe).

Czynnikiem istotnie różnicującym poziom, dynamikę i strukturę dochodów oraz wydatków gospodarstw domowych jest miejsce zamieszkania.

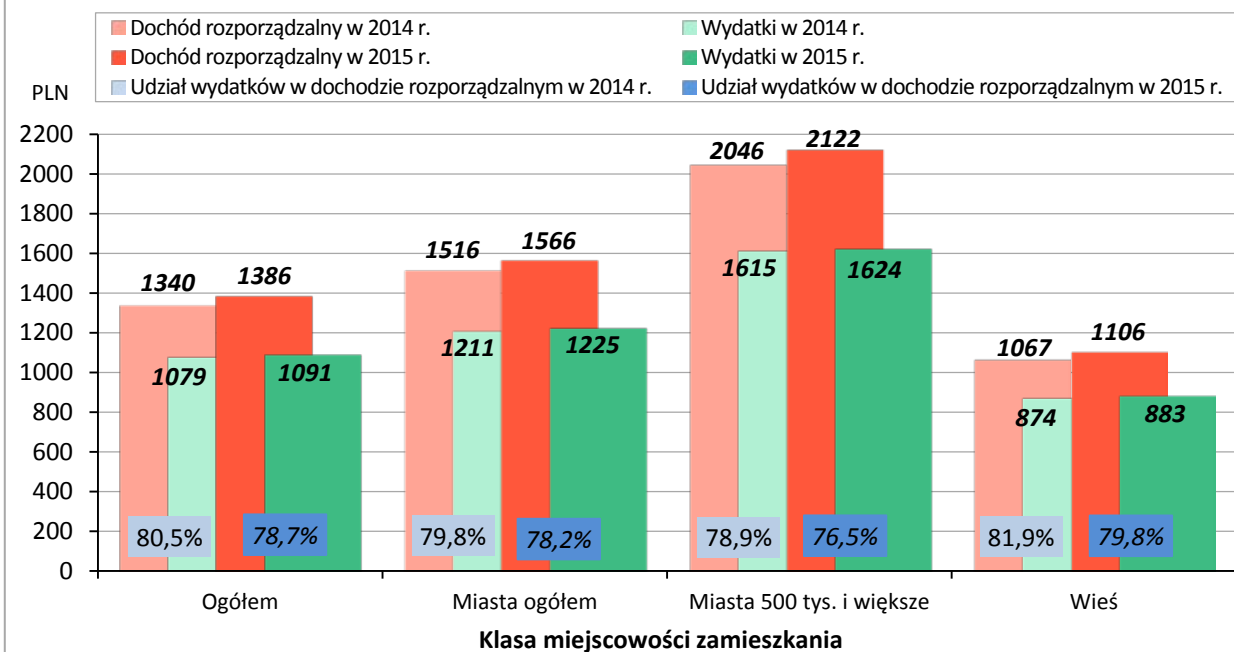

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta był wyższy o 41,6% niż na wsi i o 13% w stosunku do średniej ogólnopolskiej. Z kolei dochód rozporządzalny na wsi był niższy o 20,2% od średniej ogólnopolskiej. Różnice te wynikały nie tylko z wysokości dochodów uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe, ale były również związane z większą liczbą osób wchodzących w skład gospodarstw domowych zamieszkujących wieś³. Podobną tendencję odnotowano w przypadku wydatków gospodarstw domowych. Wydatki na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta były o 38,8% wyższe niż na wsi, a w stosunku do średniej ogólnopolskiej w miastach były wyższe o 12,2%, a na wsi niższe o 19,1%. Wyżej wymienione udziały zarówno dochodów jak i wydatków ukształtowały się na poziomie zbliżonym do poziomu z 2014 r.

W miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę był aż o 53,1% wyższy niż przeciętnie w kraju (wzrost o 0,5 p. proc. w porównaniu do 2014 r.), natomiast wydatki były wyższe od przeciętnych krajowych o 48,8% (0,9 p. proc. mniej niż przed rokiem).

³ Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś wyniosła 3,11, a w miastach – 2,44.

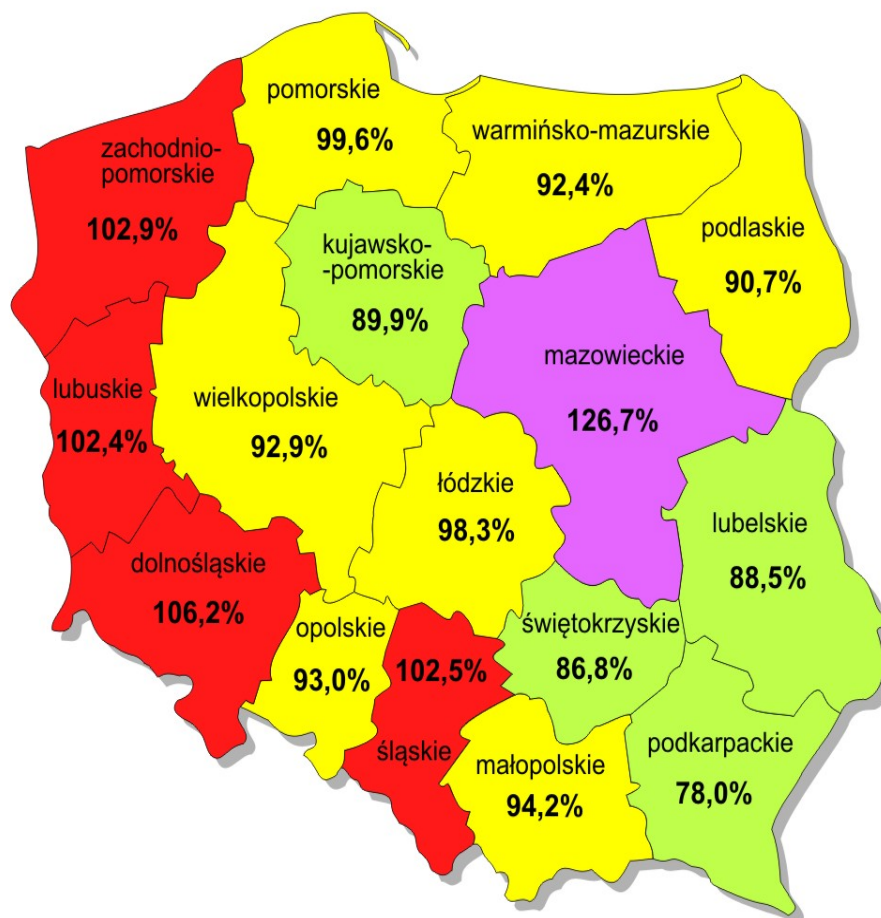
Wykres 12.
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych
oraz udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym według klasy miejscowości zamieszkania
w latach 2014-2015

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym wahał się od 76,5% w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta o liczbie mieszkańców co najmniej 500 tys. do 79,8% w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś. W porównaniu do 2014 roku odnotowano spadek udziału wydatków w dochodzie zarówno w miastach ogółem, w miastach o liczbie mieszkańców co najmniej 500 tys. jak i na wsi - o ok. 2 p. proc.

Mapa 1

Wskaźnik przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100) w 2015 r.

- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody wyniosły co najmniej 110% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 100,0 do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 90,0 do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody były niższe niż 90% średniej krajowej

W 2015 roku dochód rozporządzalny na osobę wyższy od średniej krajowej wystąpił w pięciu województwach: mazowieckim, dolnośląskim, zachodniopomorskim, śląskim i lubuskim. Podobnie jak w roku poprzednim, zdecydowanie najwyższymi przeciętnymi dochodami na 1 osobę dysponowały gospodarstwa domowe z województwa mazowieckiego (1756 zł) i były one o 26,7% wyższe niż przeciętny krajowy dochód na osobę. Najniższe dochody zarejestrowano natomiast w województwie podkarpackim (1082 zł) - plasowały się one o 22,0% poniżej średniej krajowej.

Rozpiętość pomiędzy najwyższym a najniższym średnim dochodem na osobę w województwach w 2015 roku wyniosła 48,7 p. proc. (w 2014 r. - 48,5 p. proc.).

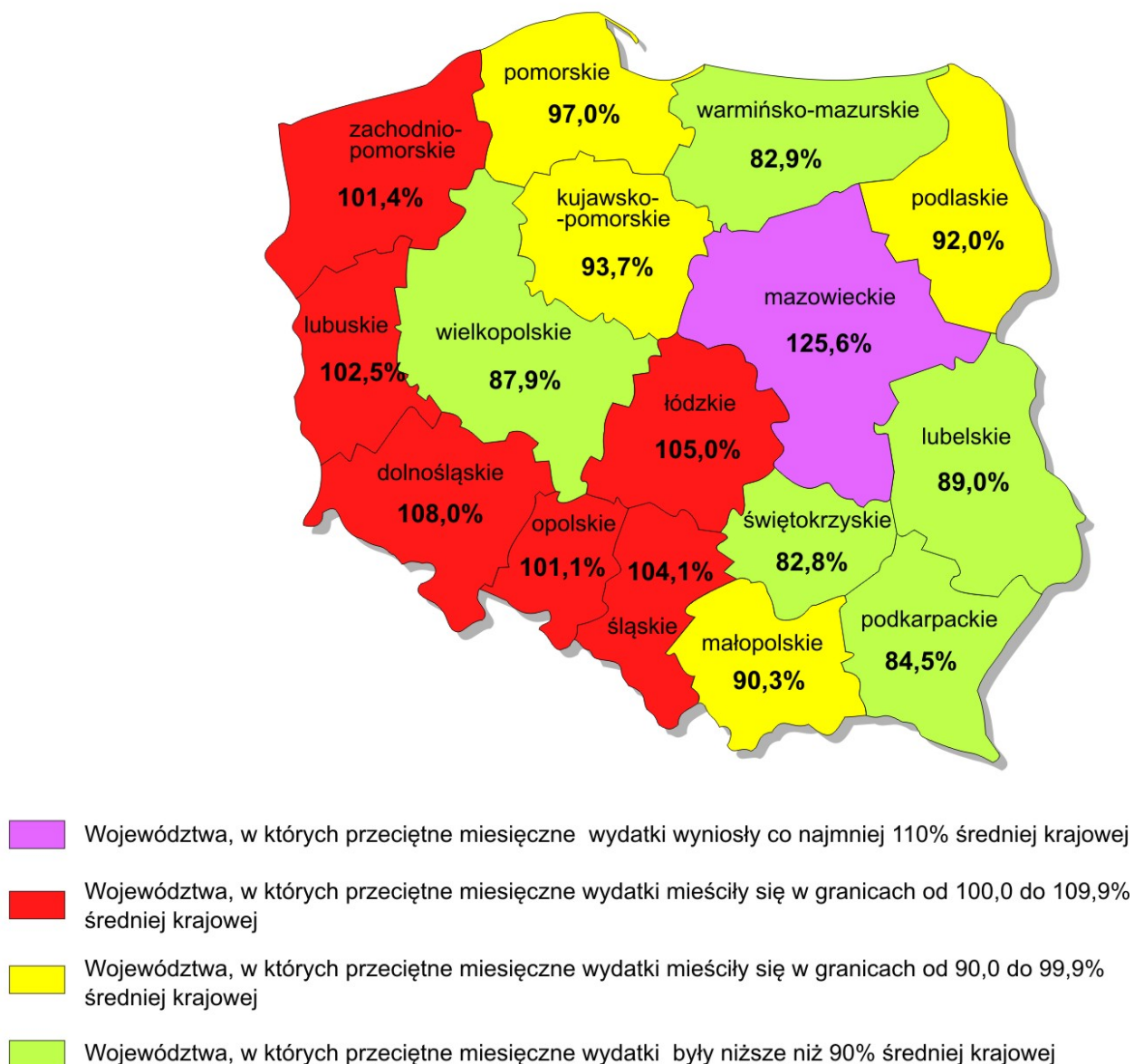
Przeciętne miesięczne wydatki powyżej średniej dla Polski w 2015 r. odnotowano w pięciu województwach z wyższym niż przeciętny dla Polski dochodem rozporządzalnym: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim, lubuskim i zachodniopomorskim, a także w województwach łódzkim i opolskim.

W województwie mazowieckim przeciętne miesięczne wydatki na osobę, tak jak i w roku poprzednim, były wyższe niż przeciętne dla Polski ogółem o 25,6%. Najniższe przeciętne wydatki na 1 osobę odnotowano w województwie świętokrzyskim – mniejsze o 17,2% od średniej dla całego kraju.

Rozpiętość pomiędzy najwyższymi a najniższymi średnimi wydatkami na osobę w województwach w stosunku do średniej krajowej w 2015 roku wyniosła 42,8 p. proc. (w 2014 r. – 42,1 p. proc.).

Mapa 2

Wskaźnik przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100) w 2015 r.

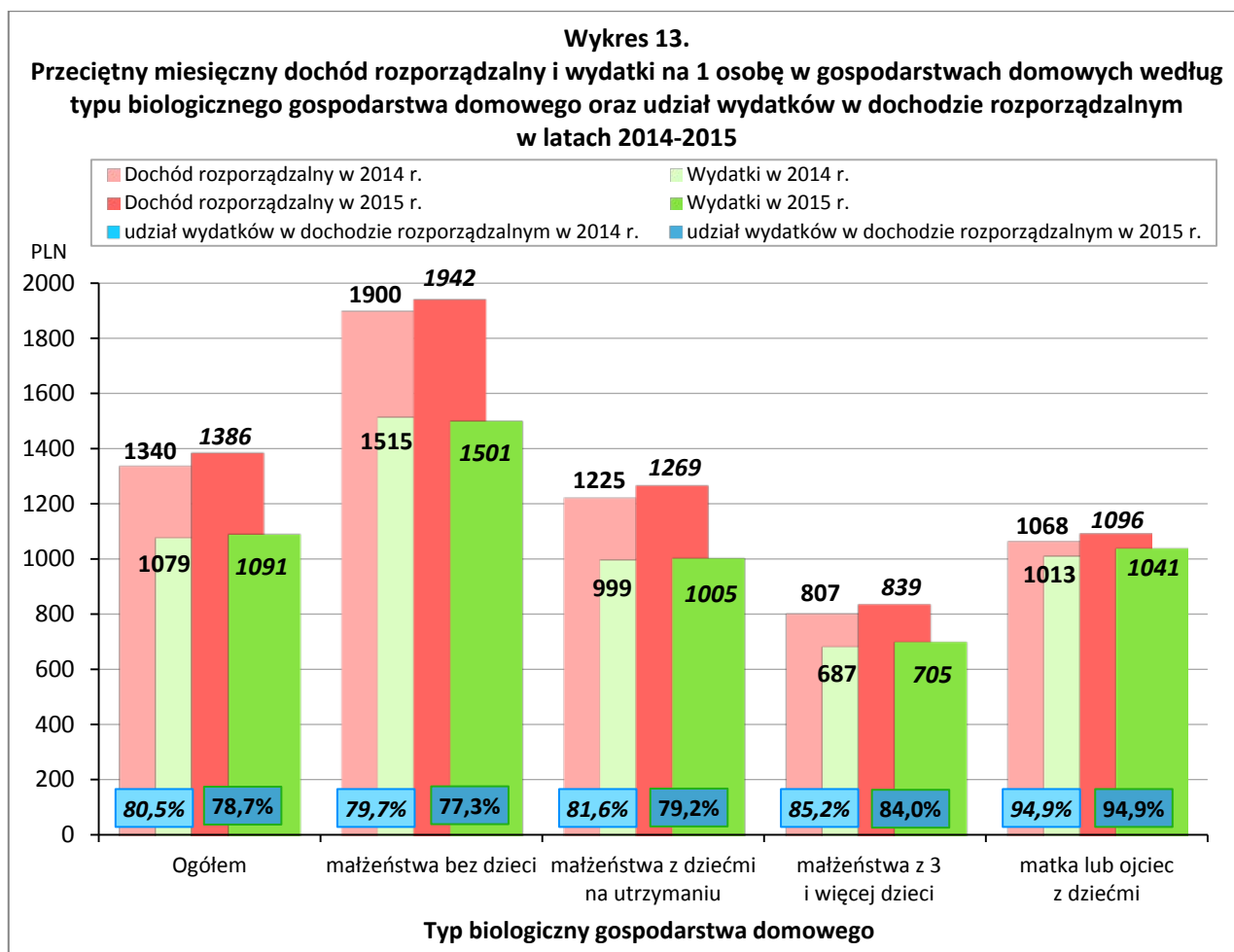
Sytuacja budżetowa gospodarstw domowych zamieszkujących Warszawę w porównaniu do gospodarstw domowych zamieszkujących województwo mazowieckie poza Warszawą była istotnie różna. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych mieszkańców Warszawy stanowił 183,1% średniej krajowej, a wydatki – 178,0% średniej krajowej. Natomiast w przypadku gospodarstw domowych z województwa mazowieckiego (bez Warszawy) przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i wydatki na 1 osobę były nieznacznie niższe od średniej krajowej i ukształtowały się odpowiednio na poziomie 96,9% i 97,9%. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody i wydatki mieszkańców

województwa mazowieckiego (bez Warszawy) oraz dochody mieszkańców Warszawy w odniesieniu do średniej krajowej były nieco niższe (różnice nie przekraczały 0,9 p. proc.), natomiast wydatki mieszkańców Warszawy były wyższe o 1,3 p. proc.

Biorąc pod uwagę typ biologiczny gospodarstwa domowego w najlepszej sytuacji materialnej znajdowały się małżeństwa⁴ bez dzieci na utrzymaniu, których przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę utrzymywał się na poziomie **40,1% powyżej** średniej krajowej, a przeciętne miesięczne wydatki były **wyższe o 37,6%** niż przeciętne wydatki na osobę w gospodarstwach domowych ogółem.

Nadal w najgorszej sytuacji materialnej były małżeństwa posiadające troje lub większą liczbę dzieci na utrzymaniu, których przeciętny dochód rozporządzalny na osobę był **niższy o 39,4%**, a wydatki na osobę były **niższe o 35,4%** niż średnia krajowa.

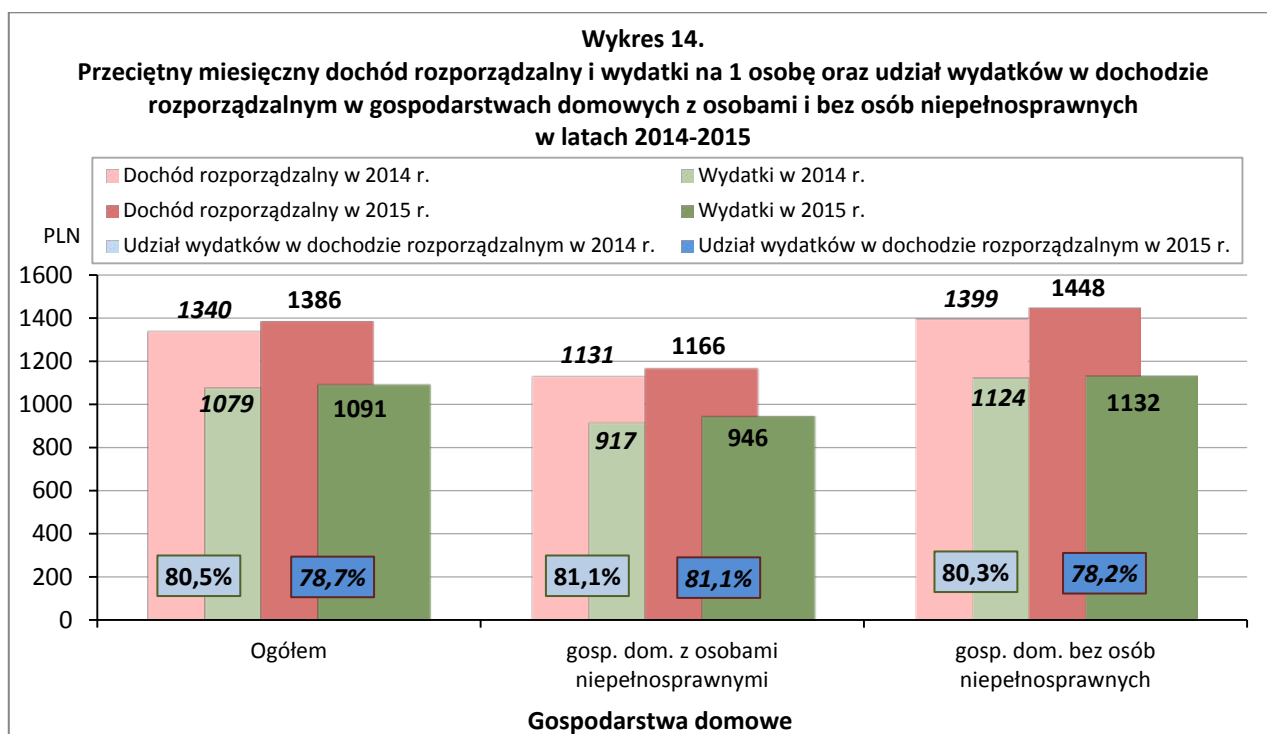
Jednak dynamika realna dochodów i wydatków była wyższa w gospodarstwach osób z trójką lub większą liczbą dzieci na utrzymaniu niż w gospodarstwach małżeństw bez dzieci na utrzymaniu (odpowiednio 105,0%, 103,5% wobec 103,1%, 100,0%).

Poniżej przeciętnej krajowej o 15,9% (w 2014 r. o 15,6%) kształtował się średni miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych, które miały w swoim składzie osobę niepełnosprawną. W grupie tej aż 52,3% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę stanowiły dochody ze świadczeń społecznych i było to o 23,6 p. proc. więcej niż w gospodarstwach domowych ogółem.

Wydatki gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi były również niższe od przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach ogółem – o 13,3% (w 2014 r. o 15,0%).

⁴ Do grupy tej dołączono także osoby żyjące w związkach nieformalnych.

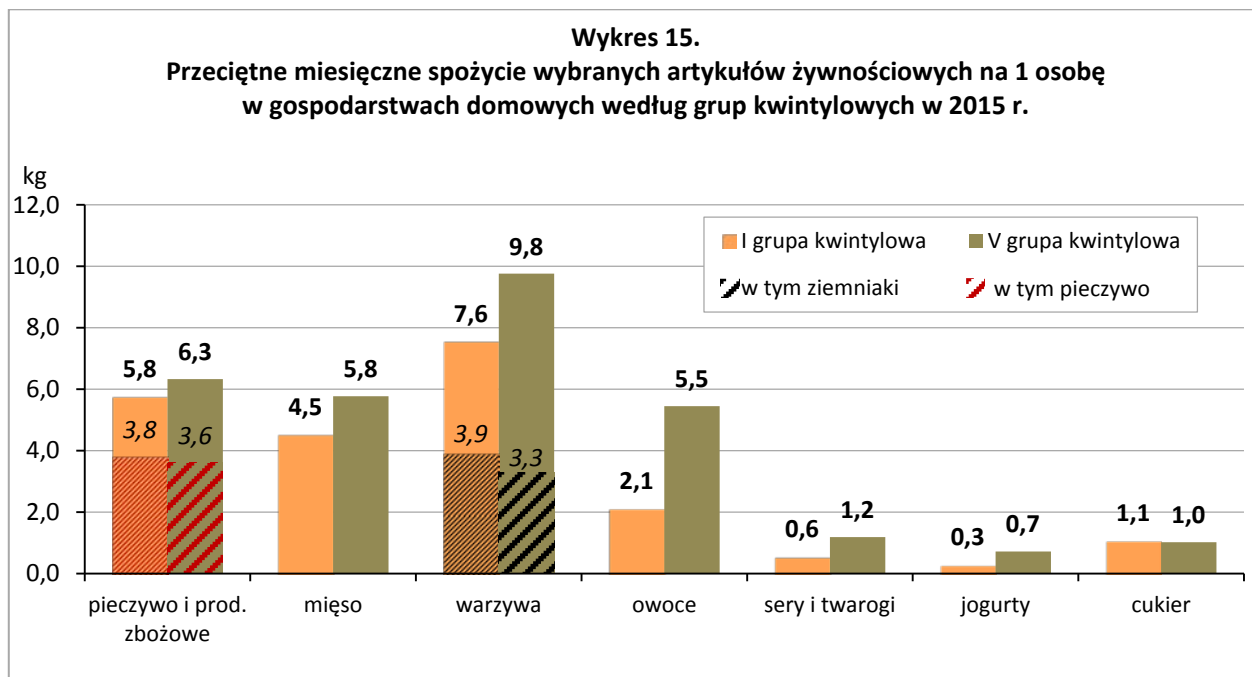
Poziom dochodów jak i wydatków był także istotnie zróżnicowany w zależności od wykształcenia osoby odniesienia. Tak jak w latach poprzednich najwyższe dochody i wydatki odnotowano w gospodarstwach domowych, w których osoba odniesienia miała wykształcenie wyższe i były one prawie dwukrotnie wyższe niż w gospodarstwach domowych, w których osoba odniesienia miała wykształcenie zasadnicze zawodowe i nieco ponad dwukrotnie wyższe niż w gospodarstwach domowych, w których osoba odniesienia miała najniższy poziom wykształcenia (gimnazjalne, podstawowe lub bez wykształcenia).

Spożycie ilościowe żywności

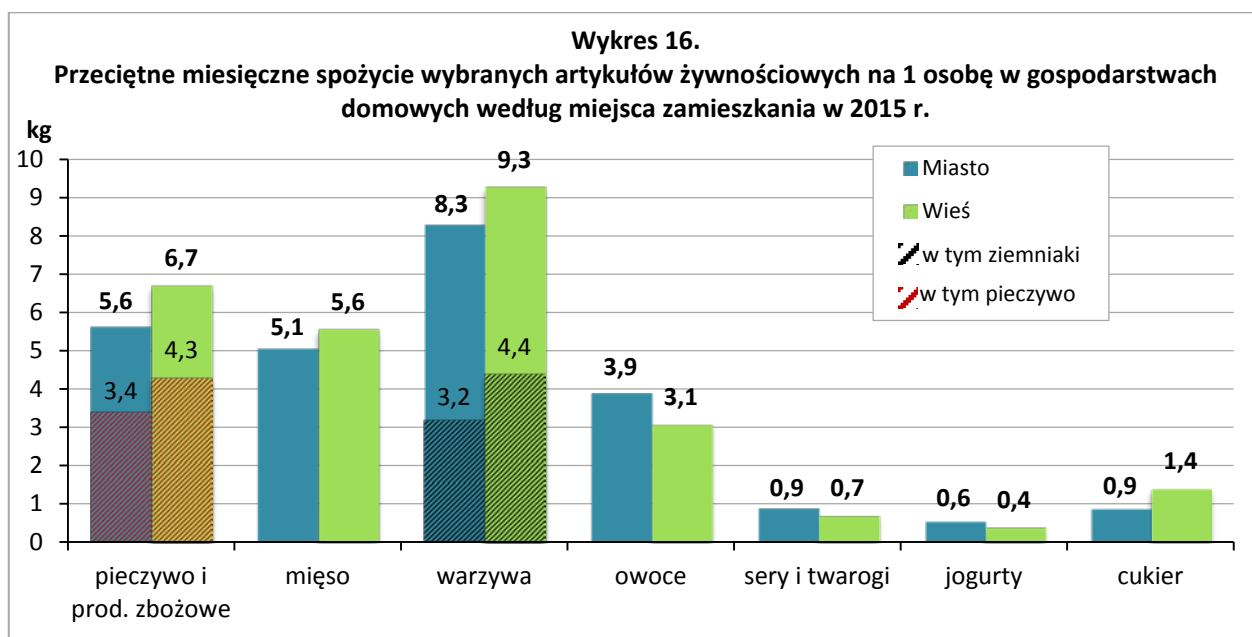
W 2015 r. utrzymała się tendencja systematycznego spadku przeciętnego miesięcznego spożycia na osobę większości podstawowych artykułów żywnościowych.

W 2015 r. najbardziej spadło spożycie margaryny i innych twardych tłuszczów roślinnych (o 11,9%), cukru (o 8,4%), warzyw (o 3,4%) w tym zwłaszcza ziemniaków (o 5,9%), mąki pszennej (o 5,4 %), pieczywa (o 5,1%) oraz jaj (o 2,2%). Wzrosło natomiast spożycie wód mineralnych i źródlanych (o 9,6%), masła (o 4,0%), serów i twarogów (o 1,2%) oraz mięsa surowego (o 0,7%). Na tym samym poziomie co w 2014 r. pozostało spożycie makaronów i produktów makaronowych, drobiu, owoców oraz ryb i owoców morza.

Poziom spożycia większości artykułów żywnościowych w dużym stopniu jest zależny od dochodów gospodarstwa domowego. Wraz ze wzrostem zamożności gospodarstw rośnie poziom spożycia niektórych artykułów żywnościowych. Podobnie jak w latach poprzednich, w porównaniu z rodzinami o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa), w gospodarstwach domowych osiągających najwyższe dochody (V grupa kwintylowa) spożywano przeciętnie miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym więcej: mięsa wołowego prawie 6-krotnie, masła, wód mineralnych i źródlanych oraz soków owocowych a także owoców prawie 3-krotnie, jogurtów, ryb i owoców morza oraz soków warzywnych i owocowo-warzywnych, a także serów i twarogów ponad 2-krotnie. Natomiast w gospodarstwach domowych o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) spożywano nieco więcej pieczywa, ziemniaków, cukru, mąki oraz margaryny i innych tłuszczów roślinnych.

Na poziom spożycia żywności silnie wpływa również miejsce zamieszkania. Gospodarstwa domowe zamieszkujące tereny wiejskie w porównaniu z gospodarstwami domowymi w miastach charakteryzują się nieco innym modelem żywienia.

Mieszkańcy miast w porównaniu z mieszkańcami wsi spożywali przeciętnie miesięcznie w przeliczeniu na 1 osobę przede wszystkim więcej wód mineralnych lub źródlanych, owoców, serów i twarogów oraz jogurtów, natomiast spożywali mniej ziemniaków, pieczywa, jaj, mleka oraz cukru i mięsa.

Tablica 1 ilustruje utrzymujące się od wielu lat różnice w modelu spożycia artykułów żywnościowych pomiędzy województwami.

Tablica 1. Przeciętne miesięczne spożycie wybranych produktów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych według województw

Produkty:	Największe spożycie:	(kg, l)	Najmniejsze spożycie:	(kg, l)
Pieczyczo	świętokrzyskie	4,8	pomorskie	3,2
mięso	podlaskie	6,4	podkarpackie	4,8
	świętokrzyskie	6,1	wielkopolskie	
mleko	podkarpackie	3,9	śląskie	2,6
	podlaskie		wielkopolskie	2,7
owoce	zachodniopomorskie	4,2	wielkopolskie	3,1
	mazowieckie lubuskie	4,0	podkarpackie warmińsko-mazurskie	3,2
warzywa	świętokrzyskie	10,2	wielkopolskie	7,2
	zachodniopomorskie	9,9	pomorskie śląskie	7,9
	lubelskie	9,8		

Wyposażenie w przedmioty trwałego użytkowania

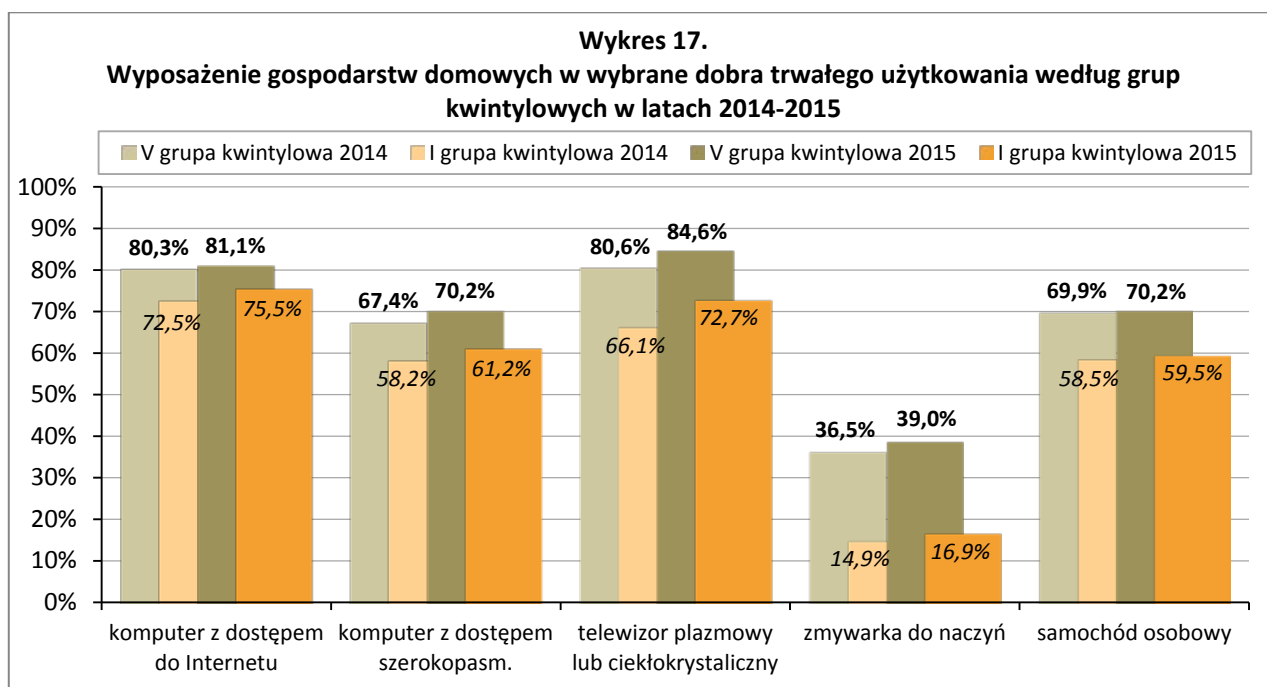
Rok 2015 przyniósł poprawę pod względem wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałe użytkowania, aczkolwiek poziom tej poprawy ogólnie był niewielki. Odnotowano wysoką dynamikę wzrostu wyposażenia gospodarstw domowych w smartfon, telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny z MPEG-4 i zmywarkę do naczyń. Poprawa wystąpiła również w przypadku takich przedmiotów trwałego użytkowania, jak: komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym, motocykl, skuter, motorower, samochód osobowy, kuchenka mikrofalowa, robot kuchenny, pralka automatyczna.

Najlepiej w te urządzenia (podobnie jak w ubiegłym roku) wyposażone były gospodarstwa pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, natomiast największą dynamikę wzrostu w stosunku do 2014 roku odnotowano w gospodarstwach rencistów i emerytów, a w przypadku urządzeń do odbioru TV satelitarnej i kablowej – w gospodarstwach pracujących na własny rachunek.

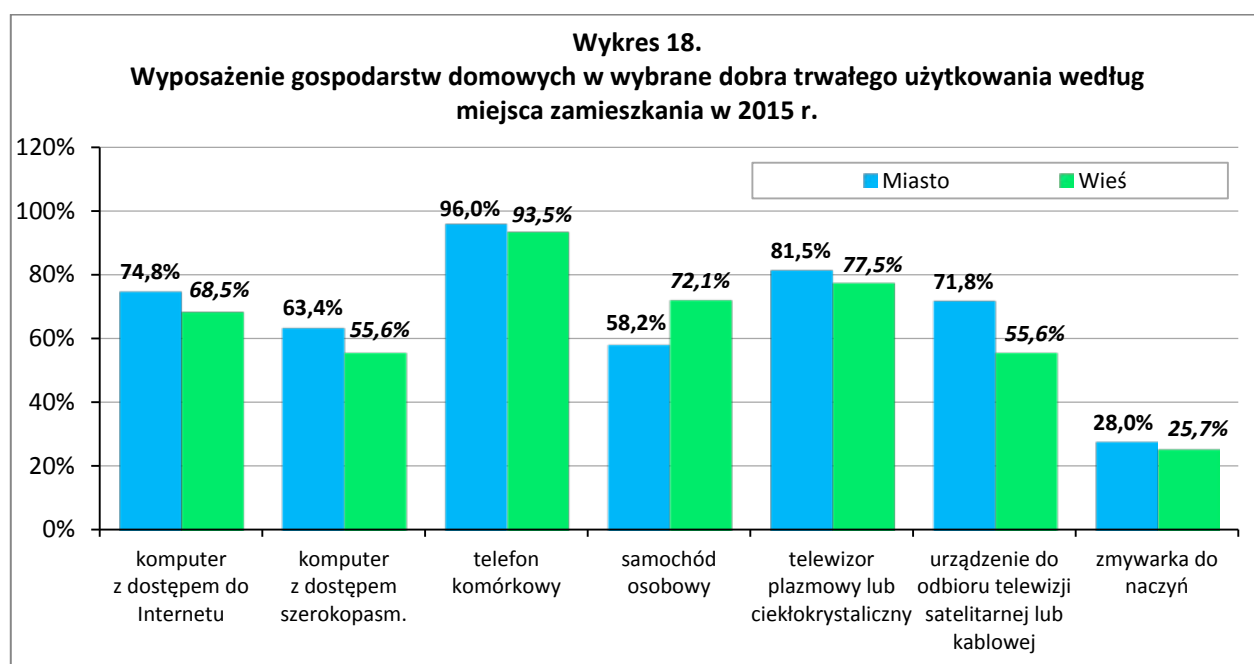
Wraz z poprawą wyposażenia gospodarstw domowych w urządzenia zaawansowane technologicznie, wystąpił spadek wyposażenia w urządzenia tzw. starej generacji: odbiorniki kineskopowe, odtwarzacz DVD, a także wyposażenia w komputery bez dostępu do Internetu oraz telefon stacjonarny.

Sytuacja materialna gospodarstwa domowego w dużym stopniu różnicuje poziom wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Gospodarstwa najbogatsze (V grupa kwintylowa) były znacznie lepiej wyposażone niż gospodarstwa najuboższe (I grupa kwintylowa). Warto jednak zwrócić uwagę, że w porównaniu do poprzedniego roku różnice te wyraźnie zmniejszyły się dla większości kategorii.

Pod względem wyposażenia w sprzęt nowej generacji lepiej wypadają gospodarstwa domowe zamieszkujące miasta niż gospodarstwa domowe wiejskie. Na wsi jednak zdecydowanie większy odsetek gospodarstw domowych posiadał samochód osobowy, motocykl, skuter, motorower lub rower co jest związane z rzadszą siecią komunikacji publicznej i większymi odległościami do pokonania. Gospodarstwa wiejskie częściej również wyposażone były w zamrażarki i kuchenki mikrofalowe.

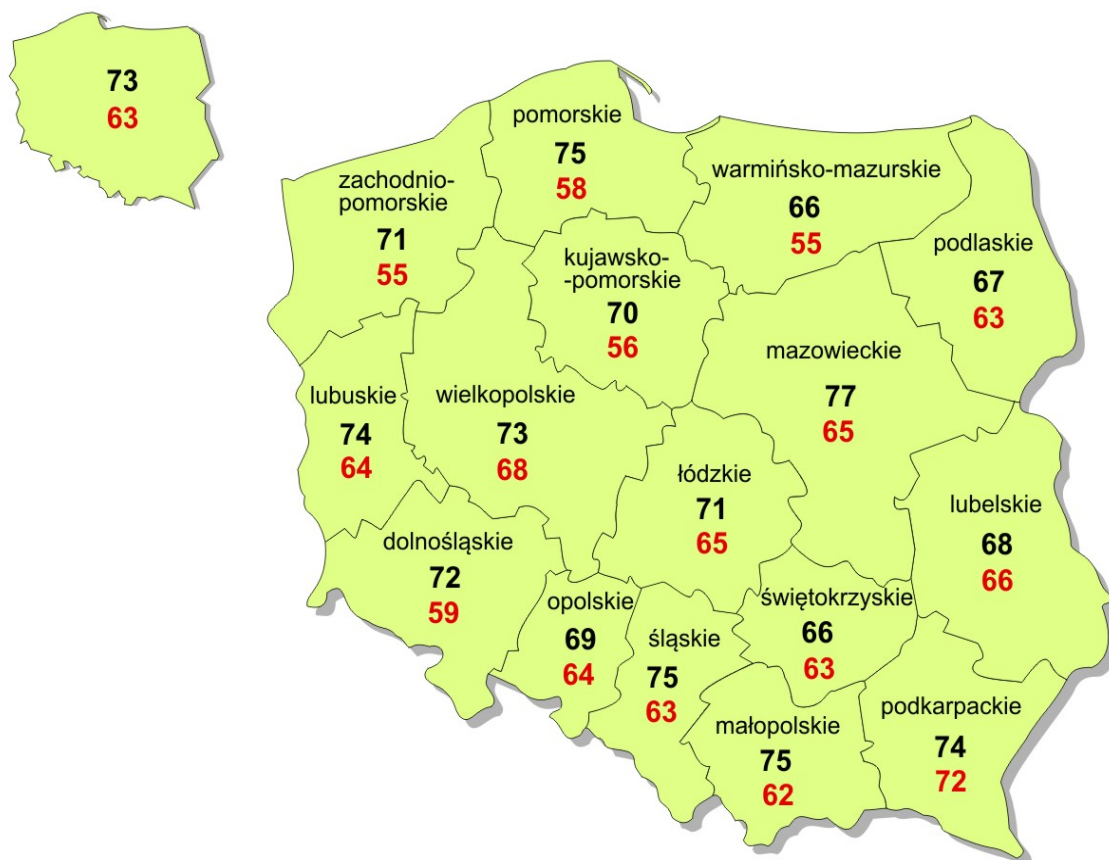

W przypadku wyposażenia gospodarstw domowych w smartfon, komputer z dostępem do Internetu, zmywarkę do naczyń, kuchenkę mikrofalową oraz motocykl, skuter, motorower dynamika wzrostu była większa na wsi niż w mieście.

Wystąpiły także znaczące różnice w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałe użytkowania w poszczególnych województwach. Od kilku już lat liderami w wyposażeniu w komputer z dostępem do Internetu są województwa: mazowieckie, pomorskie, śląskie i małopolskie (75-77%). Tuż za nimi znalazły się kolejno województwa lubuskie, podkarpackie, wielkopolskie i dolnośląskie (72-74%). Natomiast najwyższą dynamikę wzrostu wyposażenia w komputer z dostępem do Internetu zaobserwowano w województwach: łódzkim, dolnośląskim, lubuskim, zachodniopomorskim i podkarpackim (wzrost w zakresie od 3,4-5,6%).

Mapa 3

Gospodarstwa domowe wyposażone w wybrane dobra trwałego użytkowania według województw w 2015 r. (w %)

73 Komputer z dostępem do Internetu

63 Samochód osobowy

Najczęściej samochód osobowy posiadały gospodarstwa domowe z województw: podkarpackiego i wielkopolskiego (68-72%), nieco rzadziej lubelskiego, mazowieckiego i łódzkiego (65-66%). Natomiast największą dynamikę wzrostu wyposażenia w samochód odnotowano w województwach: łódzkim, dolnośląskim, podlaskim, zachodniopomorskim i śląskim.

Poziom wyposażenia w sprzęt audiowizualny i multimedialny oraz samochód różni się w zależności od typu biologicznego gospodarstwa. Gospodarstwa małżeństw z dziećmi na utrzymaniu były zdecydowanie lepiej wyposażone pod tym względem niż gospodarstwa bez dzieci na utrzymaniu. Przykładowo komputer z dostępem do Internetu posiadało 93,6% gospodarstw domowych małżeństw z 3 lub większą liczbą dzieci wobec 63,0% gospodarstw małżeństw bez dzieci. Aż 80,7% małżeństw z 3 lub większą liczbą dzieci i tylko 69,8% gospodarstw domowych bez dzieci na utrzymaniu posiadało samochód.

Gospodarstwa domowe bez osób niepełnosprawnych były znacznie lepiej wyposażone w przedmioty trwałego użytkowania, a szczególnie w urządzenia zaawansowane technologicznie, niż gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi.

Komputer z dostępem do Internetu posiadało 75,4% gospodarstw domowych bez osób niepełnosprawnych i 63,2% gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi.

Samochód osobowy posiadało 65,2% gospodarstw domowych bez osób niepełnosprawnych i 53,6% gospodarstw z osobami niepełnosprawnymi.

Warunki mieszkaniowe

Przeciętne gospodarstwo domowe w 2015 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 76,7 m², składające się z 2,9 pokoi (w 2014 r. odpowiednio 75,8 m², 2,9 pokoi). Na jedną osobę

w gospodarstwie przypadało średnio 27,4 m² powierzchni użytkowej oraz 1 pokój (w 2014 r. – 27,0 m²).

Największą powierzchnią użytkową mieszkań dysponowały gospodarstwa domowe rolników – 121,8 m². Z kolei największa powierzchnia użytkowa na 1 osobę przypada na gospodarstwa domowe emerytów (36,5 m²) oraz rencistów (36,0 m²), co wiąże się z mniejszą liczbą osób w gospodarstwie domowym, zaś najmniejsza na gospodarstwa domowe pracowników (23,6 m²). Różnice w stosunku do roku 2014 są niewielkie.

Wielkość mieszkań użytkowanych przez gospodarstwa domowe była zróżnicowana ze względu na poziom dochodów gospodarstwa. W przypadku gospodarstw domowych o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa), zajmowana powierzchnia była nieznacznie mniejsza (76,8 m²) niż w gospodarstwach o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) – 80,6 m², jednak ich członkowie dysponowali blisko 2 razy większą powierzchnią przypadającą na jedną osobę (37,5 m² wobec odpowiednio 19,3 m²)⁵.

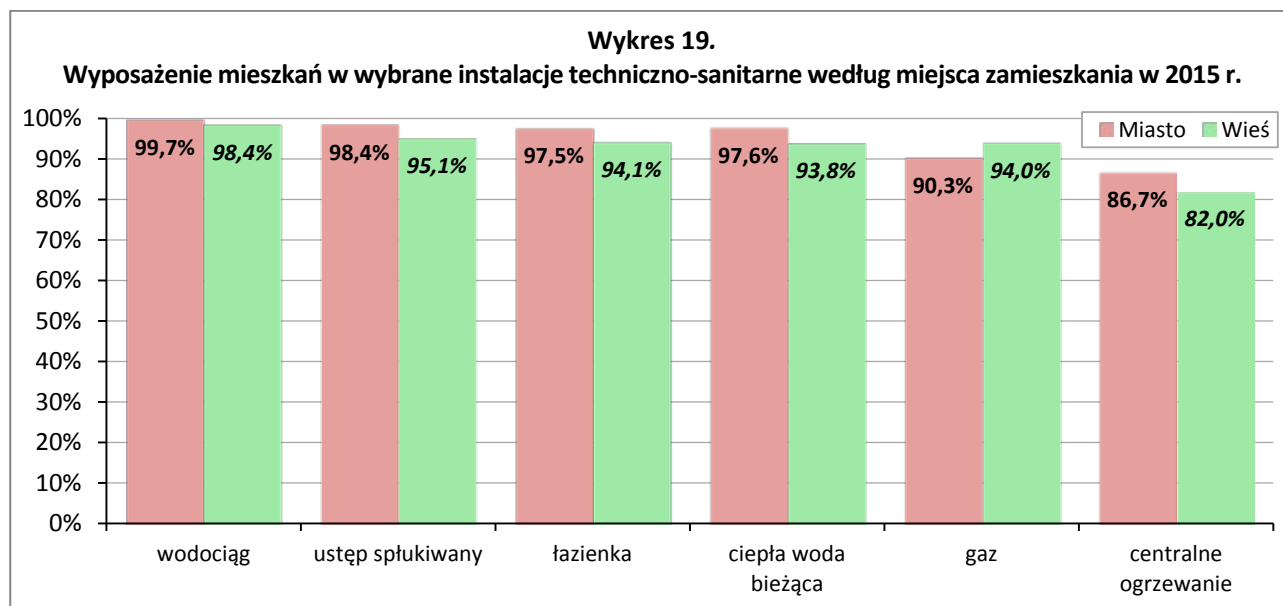
Powierzchnia mieszkań użytkowanych przez gospodarstwa domowe maleje wraz ze wzrostem liczby mieszkańców danej miejscowości. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań położonych na wsi zajmowana przez gospodarstwo domowe wynosiła 99,3 m² i była o około 39 m² większa niż zlokalizowanych w miastach liczących co najmniej 500 tysięcy mieszkańców. Gospodarstwa domowe na wsi dysponowały też największą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 osobę (29,6 m² wobec ok. 26,6 m² w miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców).

Okolo 36% gospodarstw domowych na wsi i nieco ponad 29% w miastach zamieszkiwało w mieszkaniach wybudowanych w 1960 r. lub wcześniej.

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne systematycznie poprawiało się.

99,3% gospodarstw domowych zajmowało mieszkania wyposażone w wodociąg, 97,4% w ustęp spłukiwany i 96,4% w łazienkę. Wskaźniki te minimalnie poprawiły się w odniesieniu do 2014 roku, za wyjątkiem wyposażenia w wodociąg (minimalny spadek o 0,1 p. proc.)

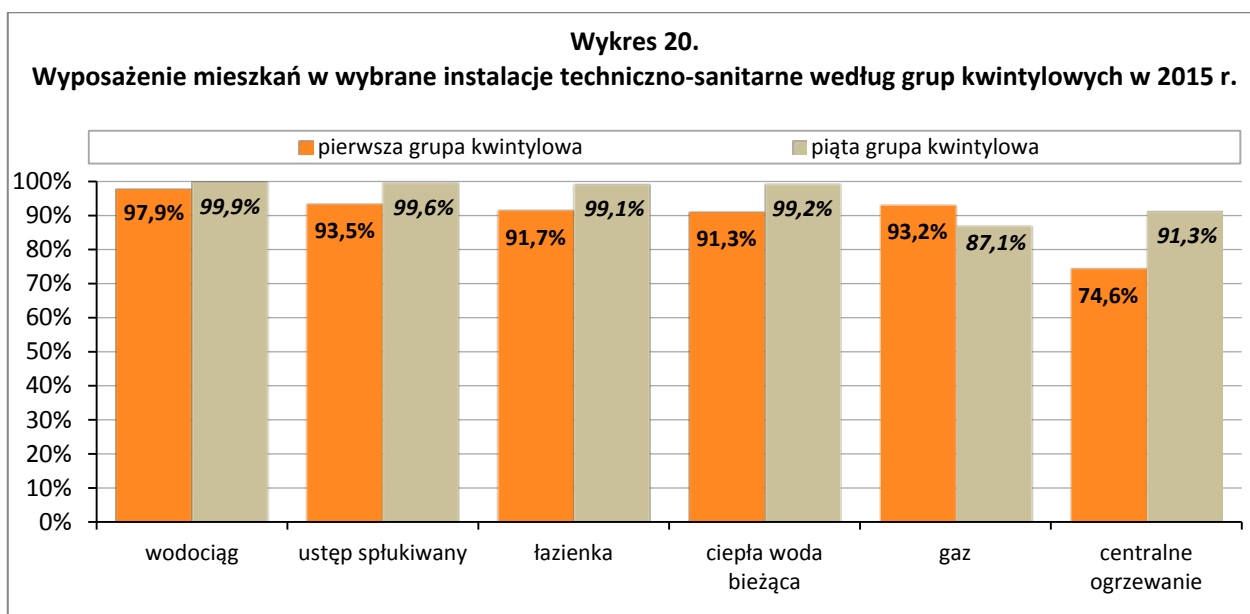
Najlepiej wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne były mieszkania gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, a najslabiej gospodarstwa rencistów. Największa różnica pomiędzy gospodarstwami pracujących na własny rachunek, a gospodarstwami rencistów wystąpiła w przypadku centralnego ogrzewania (10,7 p. proc.), gazu (7,0 p. proc.), ciepłej wody bieżącej (6,9 p. proc.) oraz łazienki (5,8 p. proc.) i ustępu spłukiwanego bieżącą wodą (4,4 p. proc.).

Gospodarstwa domowe mieszkające w miastach lepiej wypadły pod względem wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne niż gospodarstwa zamieszkujące wieś. Największa różnica w tym zakresie wystąpiła w przypadku centralnego ogrzewania (4,7 p. proc.), ciepłej wody bieżącej (3,8 p. proc.), łazienki (3,4 p. proc.) oraz ustępu spłukiwanego wodą bieżącą (3,3 p. proc.).

⁵ Przeciętna liczba osób w gospodarstwach należących do I grupy kwintylowej wynosiła 3,9, a w V grupie kwintylowej 2,1.

Istnieje wyraźna zależność między dochodami gospodarstwa, a wyposażeniem w instalacje techniczno-sanitarne. Jedynym wyjątkiem jest gaz, z którego najrzadziej korzystają najbogatsze gospodarstwa.

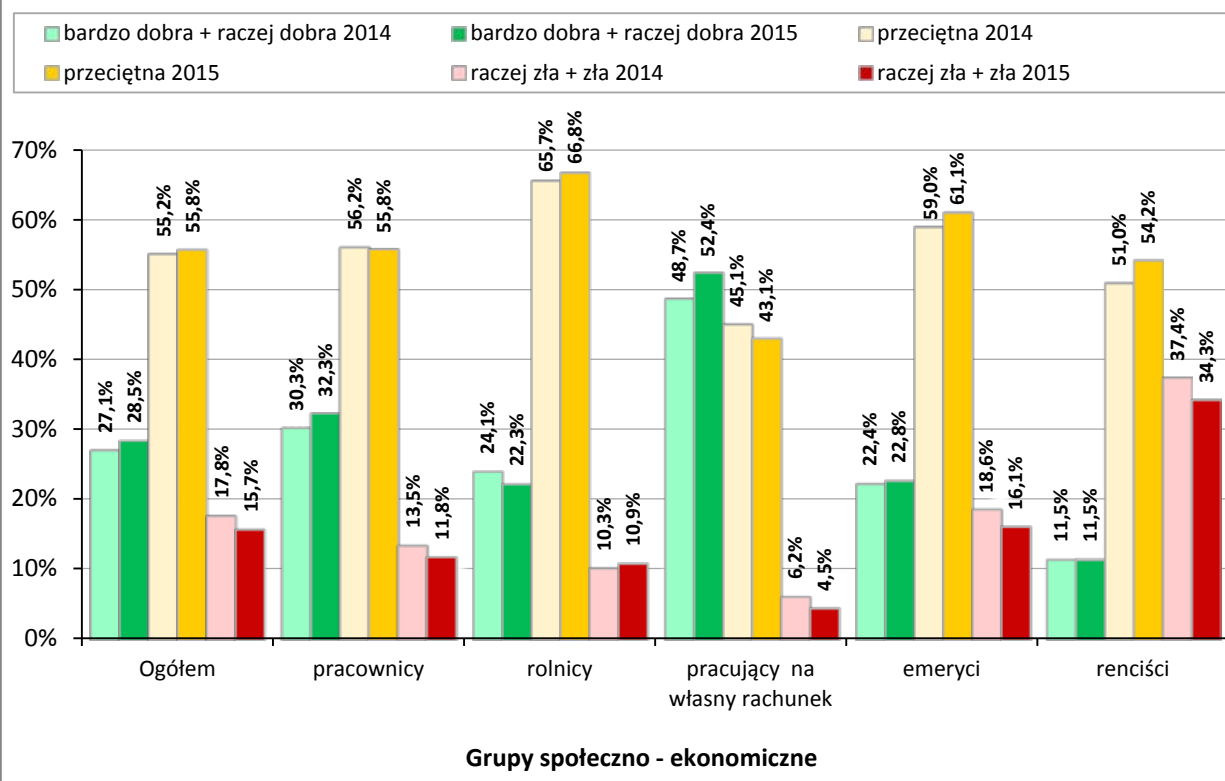

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych

W roku 2015 utrzymała się tendencja wzrostu odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną jako raczej dobrą albo bardzo dobrą (28,5% gospodarstw domowych wobec 27,1% w 2014 r.) oraz obniżania się odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą (15,7% wobec 17,8% w 2014 r.).

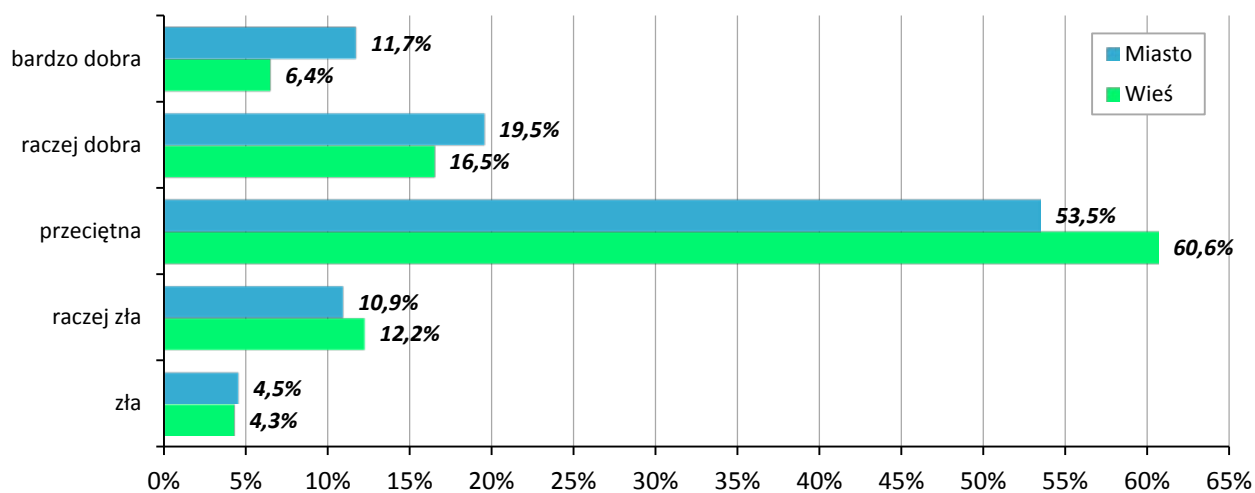
Wszystkie grupy społeczno-ekonomiczne (poza gospodarstwami rolników) oceniały w 2015 r. swoją sytuację materialną nie gorzej, a często lepiej niż w 2014 r. Nadal najlepiej oceniały swoją sytuację materialną (bardzo dobrze lub raczej dobrze) gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek – 52,4% (w 2014 – 48,7%) oraz gospodarstwa domowe pracowników – 32,3% (w 2014 – 30,3%). Największy odsetek ocen złych lub raczej złych odnotowano ponownie wśród gospodarstw domowych rencistów (34,3%), należy jednak podkreślić, że sytuacja w tej grupie społeczno-ekonomicznej poprawiła się - jest to wynik o 3,1 p. proc. niższy niż w 2014 r.

Wykres 21.
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych w 2015 r.

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych jest zróżnicowana ze względu na miejsce zamieszkania gospodarstwa. Gorzej oceniają swoją sytuację materialną gospodarstwa mieszkające na wsi, niż mieszkańcy miast, a zwłaszcza tych największych, o liczbie mieszkańców 500 tysięcy lub więcej. Prawie 2/5 (38,1%) gospodarstw domowych w miastach o liczbie mieszkańców 500 tysięcy lub więcej i niemal co czwarte (22,9%) gospodarstwo na wsi, uznało swoją sytuację materialną za raczej dobrą albo bardzo dobrą. Natomiast sytuację materialną za raczej złą lub złą uznało 13,6% gospodarstw domowych zamieszkujących w miastach o liczbie mieszkańców 500 tysięcy lub więcej i 16,5% na wsi.

Wykres 22.
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych według miejsca zamieszkania w 2015 r.

Opracowanie:

Zespół pod kierunkiem Krystyny Siwiak, naczelnik Wydziału Badania Gospodarstw Domowych
Tel. (0-22) 608-3292, e-mail: K.Siwiak@stat.gov.pl